

‘Ik heb het theater nodig om te voelen’

Artiestiek leider **Eric de Vroedt** (46) van Het Nationale Theater is druk aan het vernieuwen bij dat gezelschap. Via zijn werk probeert hij grip te krijgen op de dagelijkse chaos.

Ron Kosterman Foto's Marco Bakker

Eric de Vroedt kijkt door het raam van de hotelbar naar buiten. Op het plein voor het Amsterdamse Centraal Station is het druk. Met getoeter, rinkelende trams en toeristen die met hun koffers hun weg proberen te vinden. Pal voor het hotel, aan de Prins Hendrikkade, staat een auto met pech aan de kant. De chauffeur, met een wit petje op, is op de stoep driftig aan het bellen.

‘Ik ervaar deze chaos als *overload*,’ zegt de artistiek leider en regisseur van Het Nationale Theater. ‘Het prikkelt me, onregelt me, verontrust me. Ik word er cynisch en gek van. En ik wil er niet cynisch en gek van worden. Dit is verschrikkelijk. Ik moet hier een verhaal van maken. Die man met dat witte petje moet ik uitknippen, op het toneel zetten en laten vertellen. Hij staat met zijn ex te bellen, stel ik me voor. Zo kan ik grip krijgen op de chaos en de hysterie.’

De Vroedt heeft betere tijden gekend. Zijn moeder en schoonmoeder zijn ziek, en hij heeft zelf hartproblemen. In september werd hij voor het eerst gedotterd, binnenkort moet hij weer. ‘Ik ervaar het dagelijks leven vaak als vormeloos. Vormeloos is inhoudsloos. Mijn moeder in het ziekenhuis, mijn schoonmoeder, ik heb iets. Hoe moet ik me voelen? Het dringt niet tot me door.

‘Ik heb het theater nodig om te voelen. Als ik er een voorstelling over zou maken, dan denk ik er diep over na, geef ik het een

vorm, verzin ik personages en die geef ik maskers. Pas dan zal ik het vatten: wow, dit is er aan de hand, dit is de ziekte van mijn moeder, van mijn schoonmoeder, dit is het.

‘In september was ik mijn voorstelling *The Nation* aan het maken. Dat moest doorgaan: *The Nation* was mijn magnum opus. Op donderdag ben ik gedotterd, de maandag erna was ik alweer aan het repeteren. Ik ben doorgeslagen tot aan de première. Daarna heb ik *De hereniging van de twee Korea's* geregisseerd. Misschien ben ik overmoedig geweest. Soms ben ik bang. Ik heb mijn carrière opgebouwd met veel energie. Ik pompte mezelf op, gaf die energie door. Dat is niet meer vol te houden, vrees ik.’

Toch zit er geen hoopje mens. De Vroedt blijft een wervelwind. Zo enthousiast en vol van het vak en het leven, dat hij bijna geen zin afmaakt om snel met de volgende te beginnen. Sinds kort is hij naast artistiek leider ook artistiek directeur van Het Nationale Theater. Dat is een op 1 januari 2017 gesloten Haags fusieverbond van Het Nationale Toneel, Theater aan het Spui en de Koninklijke Schouwburg.

‘Ik had al bedongen dat ik als directeur kunstenaar mag blijven. Ik weiger me bezig te houden met cao's en de wc's in de schouwburg. Ik heb de holistische gedachte dat mijn gezondheidsproblemen ergens goed voor zijn. Dat ik tot een andere manier van werken wordt gedwongen. Ik moet me richten op de kwaliteit van de voorstellingen. Dat de poster van een voorstelling misschien niet mijn smaak is, het zij zo.

‘Gisteren vroeg Romana Vrede, een van onze actrices, aan me: “Wat wil je de komende jaren echt maken?” Ik zag meteen de drie projecten voor me die ik absoluut wil doen. Als ik die kan maken, dan blaast Het Nationale Theater alles omver. Dat moeten de opvolgers worden van *The Nation*.’ Voor

De Vroedt was die voorstelling, die hij schreef en regisseerde, cruciaal. *The Nation* is een theaterthriller over een op hol geslagen multiculturele samenleving die zich afspeelt in de Haagse Schilderswijk. Vanaf de zomer van 2017 werd het stuk eerst in zes afzonderlijke delen gespeeld, later aan één stuk in een marathonvoorstelling van vijf uur. Het spektakelstuk werd bedolven onder de loftuitingen. Na de zomer is het opnieuw te zien in de Koninklijke Schouwburg.

De Vroedts komst naar toen nog Het Nationale Toneel in 2016 was niet onomstreden. Hij had naam gemaakt met maatschappelijk geëngageerd theater, onder meer met het Mightysociety-project, en gold als vernieuwer. Het Nationale Toneel was een wat ingedut gezelschap dat zich vooral op klassiek werk toelegde.

‘Mijn aanstelling is het resultaat van een interne strijd. Toen ze mij belden voor de functie, dacht ik ook: waarom ik? Eenmaal binnen merkte ik dat er verschillende stromingen waren. Er was een voorhoede die vernieuwing wilde. Die zei: we brengen de hoogtepunten uit de theaterbibliotheek. Maar wat heeft dat nog te maken met de snel veranderende wereld? Een andere groep ging daar tegenin. Er zijn inhoudelijke conflicten geweest, er is strijd gevoerd.

‘*The Nation* is voor mij het vlaggenschip van de vernieuwing. Het is een gigantische operatie geweest die het hele bedrijf op een goede manier heeft onregelgd. Iedereen die bij het project was betrokken, heeft op de grens van overspannenheid gezeten. Uiteindelijk was iedereen ongelooflijk trots op het resultaat. Met uitverkochte zalen en in totaal 25.000 toeschouwers, wat voor een theatervoorstelling enorm is. Daarvoor was ik naar Den Haag gekomen. De vernieuwingsslag was gemaakt.’

Hij begon met door de Schilderswijk te fietsen. Hij sprak mensen op de markt,

‘Misschien ben ik overmoedig geweest. Soms ben ik bang’

ZAAL

‘Mijn aanstelling is het resultaat van een interne strijd’

kwam bij ze thuis, liep mee met de politie en op een basisschool. De Vroedt zag armoede en sociale problemen, maar ook veerkracht en openheid. Niet alles was vreemd voor hem. Hij had een Italiaanse oom die zich, als vroege immigrant, moest opwerken. Een andere oom, taxichauffeur, was toen al een boze, witte man. Zijn vader was verbitterd. 'Ik kon makkelijk een connectie maken. Ook met de mensen met racistische taal. Ik ben het niet met ze eens, maar ik begrijp ze wel.'

Hij werd geboren in Rotterdam. Zijn ouders scheidden toen hij negen was. Met zijn moeder, oudere broer en jongere zus verhuisde hij, met een tussenschop in Nieuwerkerk aan den IJssel, naar Capelle aan den IJssel. 'Als kind heb ik Capelle vreselijk gehaat. Dat kwam ook door mijn moeder. Ze voelde zich beter dan haar omgeving, maakte ruzie met burens en postbodes. Dat namen wij als kinderen over. Wij vonden onszelf heel kosmopolitisch.'

'De verjaardagen waren interessant in mijn familie. Mijn oom, de taxichauffeur, sloeg Centruumpartij-taal uit. Mijn moeder, een bijstandsmoeder, werd steeds linkser, en stemde PSP. Mijn oom vond mijn moeder ook een profiteur. Ze kregen vaak slaande ruzie. Mijn moeder werd feministe. Dat trok mijn conservatieve vader dan weer niet.'

Moeder had volop culturele interesse, ze was ooit zakelijk leidster van een mimegezelschap. Omdat Eric als klein jongetje druk was, stuurde ze hem naar een clownscursus. 'Ik wilde op de lagere school altijd de grappigste zijn en ik wilde toneelspeler worden. Mijn moeder vertelde dat tegen een leraar bij die cursus. Die zei dat ik eerst serieuzer moest worden. Dat begreep ik niet; serieus zijn om toneel te spelen?'

'Op de middelbare school was toneel voor mij belangrijker dan school. Ik ging bij het jeugdtheater. Een goede act bouwen vond ik een genot. Dat heb ik nog steeds. Acts moeten het ritme en de energie in een voorstelling bepalen. Ook in een klassiek stuk moet het af en toe knallen. Alleen maar leunen op "het is een belangrijk verhaal" kan niet.'

In 1992 ging De Vroedt naar Toneelschool Arnhem. 'Mijn vader gedoopte dat, maar echt begrepen heeft hij het niet. Later kwam hij wel eens kijken. Zijn standaardvraag na voorstellingen was: "Maken jullie nou een beetje winst?" Of hij zei dat het alleen maar over seks ging.' Die relatie was moeizaam. Na de scheiding van zijn ouders was hij om het weekeinde bij hem. De Vroedt werd met zijn broer en zus voor de tv gezet om naar actiefilms te kijken, terwijl pa vaak bene-

veld op de bank lag. 'Dat waren afstompende weekeinden. Toen ik studeerde, was ik ook om de twee weken bij hem. Hij wilde me wel studiegeld geven, maar alleen contant. Vervolgens verweet hij me dat ik alleen maar voor het geld kwam. We hadden flinke discussies, over politiek of geld. Die werden vervelender en werden ruzies. We gingen elkaar negeren. Dat we gestopt zijn met ruzie maken, vind ik misschien het meest spijtige. Ruziën is in elk geval contact.'

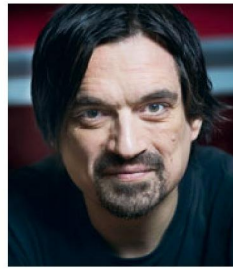
'Mijn vader overleed in 2011. Vlak nadat dat was gebeurd, heb ik weer ruzie gemaakt. Hij lag nog in het ziekenhuisbed. Ik stond ernaast. Voor mij als klein kind was hij de allerbelangrijkste. Ik heb hem verteld dat we de warmte waren verloren en dat hij er niet voor ons was geweest. Dat verdriet en mijn woede wilde ik uiten.' In de tiende voorstelling van zijn gezelschap Mightysociety, uit 2012, ging het over zijn vader en over zijn moeder. 'In mijn familie werd nooit gepraat over emoties. "Ik hou van je," is nooit gezegd. In die voorstelling zijn de gesprekken gevoerd die ik in het echte leven niet met mijn ouders durfde te voeren. Ik heb ze door acteurs laten voeren. Ik huilde achter het doek.'

De Vroedt richtte Mightysociety in 2004 op, omdat hij vond dat kunst te ver van de maatschappij afstond. Alsof de aanslag op het World Trade Center en de moorden op Pim Fortuyn en Theo van Gogh niet waren gebeurd, werd er doodleuk Shakespeare gespeeld. 'En de wereld was in verwarring.'

Voor zijn huidige werkgever registreerde hij eerst in 2016 *RACE*, een voorstelling over racisme. Zulke thema's en stukken zijn bij uitstek het domein van Het Nationale Theater. 'We willen een gemeenschapshuis zijn en het nationale in onze naam waarmaken. Ziekenhuizen zijn mooie gemeenschapshuizen. Ik wil dat de ziekenhuisbevolking ons toekomstige publiek is. Dat is mijn ideaal.'

De Vroedt ziet Het Nationale Theater als een boetiek die meerdere 'lijnen' aanbiedt. De afgelopen maanden speelde het onder zijn regie *De hereniging van de twee Korea's*, een absurdistische komedie over de liefde. Die voorstelling is een aaneenschakeling van acts, met geregeld een knal en volop elementen van een klucht. 'Dat is de lijn waarmee we de feestelijkheid en speelsheid van het theater willen overbrengen.'

Klassieke stukken blijven essentieel. Momenteel speelt Het Nationale Theater *De Oresteia* van Aischylos, volgend jaar *Het Duel* van Tsjechov. 'We zijn al onherkenbaar veranderd, vind ik, met medeneming van de sterke punten. Ik heb meer respect gekregen

'Meppel is heel belangrijk. Ik wil dat het ook daar lukt'

voor klassiek werk. We bieden een totale mix.'

De fusie van 2017 is belangrijk. 'In de theaterwereld zitten systeemfouten. Zo is er een rare scheiding tussen gezelschappen en theaters. Die werken elkaar tegen. De Koninklijke Schouwburg vond onze voorstellingen nooit goed genoeg. Wij vroegen ons weer af waarom de schouwburg ons niet meer ruimte gaf. Alsof de keuken en het restaurant ruzie hadden. Nu, in één organisatie, is dat voorbij. In Amsterdam werken ze aan zo'n fusie, in Rotterdam willen ze die ook.'

'De theaterwereld zit ook vast in een systeem waarbij gezelschappen worden gefinancierd voor producties, waarmee ze het hele land door moeten. Ze staan overal één keer. Daardoor krijgen ze geen verbintenis met het publiek. Het heeft ook inhoudelijke consequenties. Iedereen speelt op *safe*. Want hoe haal je publiek in Apeldoorn en Assen binnen? Met een klassieker, want die herkent iedereen: we doen *Hamlet* wel. Of we zetten Pierre Bokma in een voorstelling, want een bekende Nederlander trekt publiek. Dat is slecht voor de vernieuwing.'

Maar ook hier is, zegt De Vroedt, een positieve ontwikkeling gaande. 'In de Theateralliantie werkt een groep schouwburgers uit het land samen. Die gaan een voorstelling van ons, *We zijn hier voor Robbie*, geschreven door Maria Goos, coproduceren. Die is in tien theaters te zien en dan vijf tot tien keer. Wij kunnen ons op die steden richten. De theaters hoeven niet meer twintig voorstellingen per maand te promoten. Omdat ze mee hebben betaald, hebben ze ook een *incentive*.'

Het Nationale Theater zal de provincie niet vergeten. Dat vloeit voort uit de door het Rijk opgelegde hoofdtaak, maar De Vroedt zou ook niet anders willen. 'Wij zijn het grootste reisgezelschap van Nederland. Toneelgroep Amsterdam profileert zich internationaal. Ik vind het geweldig wat ze doen, maar ze laten ook iets in de steek. In Meppel lukt het niet, laat maar zitten dan, we doen New York wel. Voor mij is Meppel heel belangrijk. Ik wil dat het ook daar lukt.'

Eén van de drie projecten die hij absoluut wil doen, is een epos over zijn familie. Daar zit van alles in: de dekolonisatie van Indonesië, de Holocaust, de wederopbouw, immigratie, feminisme, racisme, conservatisme. 'Mijn familie is een metafoor voor het Nederland van de twintigste eeuw. Het begint ermee dat ik mijn familie wil leren kennen. Ik wil een alibi hebben om mijn moeder en tantes heel lang te interviewen.' ■

'Wij willen het nationale in onze naam waarmaken'